

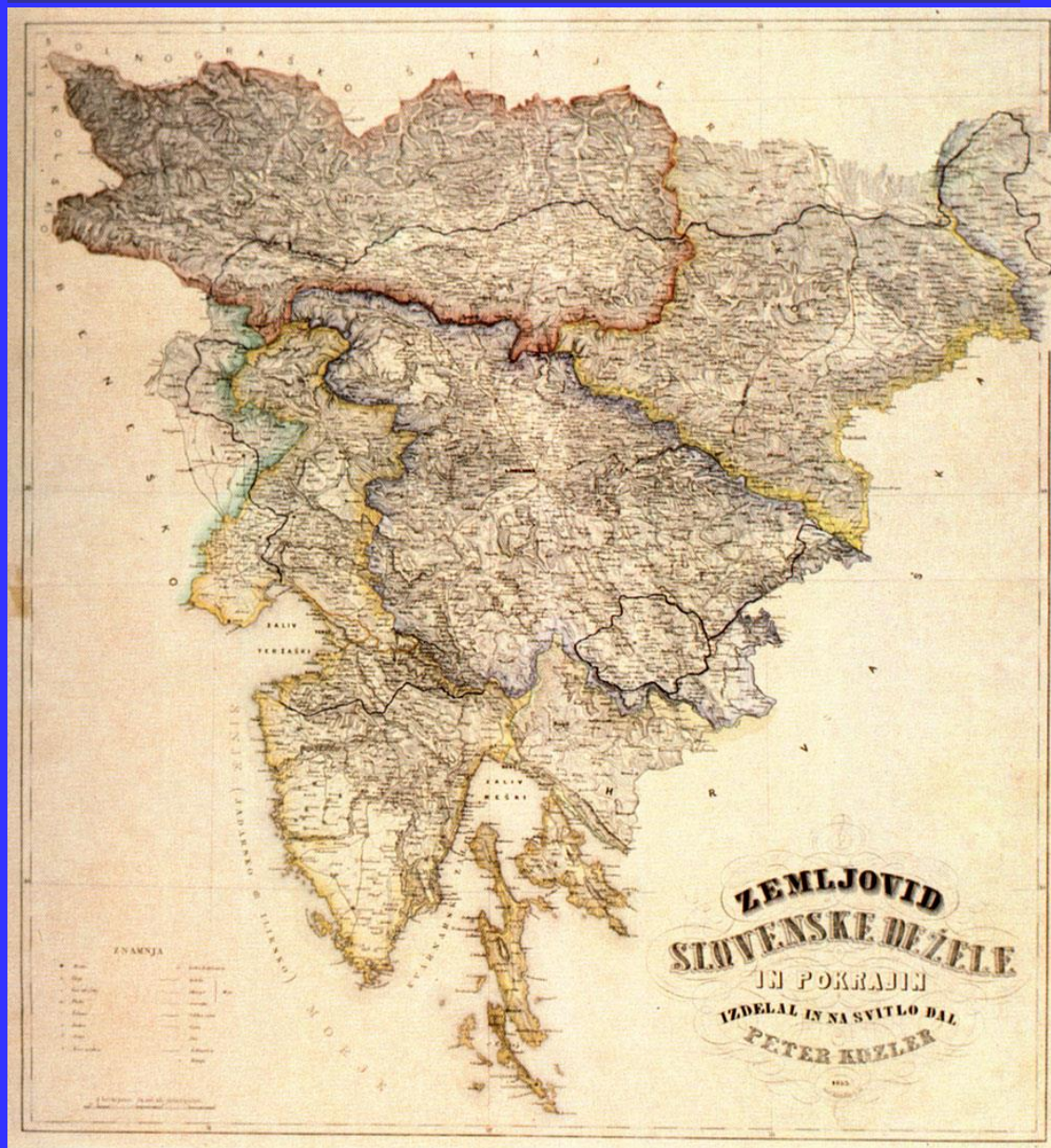
Pozdravljeni!

Danes, 10.30, <https://arnes.webex.com/meet/ales.bobek>

Po razporedu v učbeniku bomo sedaj skočili malce naprej (in se kasneje vrnili), zato da smiselno povežemo dogajanje v letu 1848 po Evropi in med Slovenci.

Zato danes napišeš v zvezke naslov „Leto 1848 in Slovenci“ ter prepíšeš snov.

LETO 1848 IN SLOVENCİ STR. 102-104

- Katere slovenske dežele je v zemljevid leta 1853 vrisal Peter Kozler?
- Primerjaj zemljevid z današnjim!

Med Slovenci se je krepila narodna zavest

Predmarčna doba – Metternichov absolutizem:

- **Nemščina** – uradni jezik.
- **Slovenščina** – večina ljudi (kmetje, delavci, nižje meščanstvo).
- **Krepitev narodne zavesti.**
- **Narodno gibanje** na kulturnem in jezikovnem področju.

KONZERVATIVNI TABOR Rešitev: sodelovanje z oblastjo	LIBERALNO-DEMOKRATIČNI TABOR svobodomiselni izobraženci
<p>Jernej Kopitar, dr. Janez Bleiweis – Bleiweisov krog Časopis Kmetijske in rokodelske novice Dvig izobraženosti kmeta in obrtnika. Zavračali liberalizem. Pisava bohoričica</p>	<p>France Prešeren – Prešernov krog Matija Čop, Andrej Smole, Zbornik Kranjska čbelica Književnost tudi za meščanske izobražene bralce in inteligenco. Pisava gajica Liberalne svoboščine.</p>
<p>Proti ilirizmu – ideji o povezovanju južnih Slovanov v en narod z enim knjižnim jezikom</p>	

Revolucija 1848

“Tako imenitnega časa za vse Slovence še ni bilo, kar sonce sije in Bog ve, ali kedaj kaj takega za Slovence bode.”
Matija Majer Ziljski, Novice 1848

- **Mesta** v slovenskih deželah.

MEŠČANI

- Ljubljana –praznovanje.
- Rušili mitnice, razgnali uradnike.
- **Narodna straža** (čez 1000 mož).
- “Svoboda, državljani, enakost.”

KMETJE

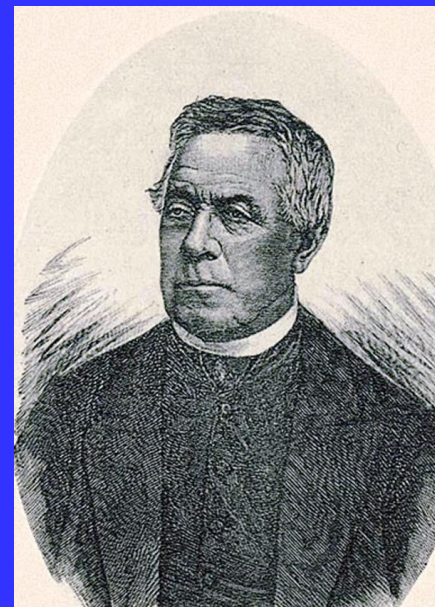
- izbruh krajevnih **kmečkih uporov**:
- napadali gradove,
- ne opravljajo fevdalnih obveznosti,
- zahtevajo odpravo fevdalnih bremen,
- **jeseni 1848 zakon o zemljiški odvezi (pridobitev zemlje ob plačilu odškodnine).**

- **Svoboda govora in tiska → nacionalno gibanje in političen program**

Matija Majar Ziljski, prvi politični program **Zedinjena Slovenija** – smernice politike:

- slovenski **jezik v šole in urade**,
- **združitev** vseh Slovencev,
- **avtonomna** upravna enota s parlamentom in del **avstrijskega cesarstva**.

V dunajski parlament – revolucija končana.

Kaj Slovenci terjamo?

Prevetli naš cesar Ferdinand so dovoljili 15. Brezna (Sušca) letas vsm narodam in deželam našega cesarstva svobodno ustavo.

Kaj je to ustava? To je zlat, prav cesarski dar; še le pozneje bomo jasneje to spoznali. Do vse stanove, kakor se jim je želelo. Vsegavečjeji niso bili, to je le Bog sam, deželске potrebe in želje naroda so čisto le slabo poznali, posvetovali se z ljudmi, kateri imajo tudi mozgane v glavi, akoravno v pisarnici ne sedijo, niso hoteli, in tako se je zgodilo, da so nekaj izumeli in napravili dobre in koristne postave in zakone, nekaj pa tudi — akoravno bi dobro mislili — deželi škodljive in narodu neprilicne, neprijetne in oporne, da je bilo vse narobe. Presvetli cesar so zdaj po ustavi ukazali, da se mora v vsaki deželi iz vsih stanov nekoliko pametnih in postenih mož, zlatnikov, duhovnikov, mestnjanov in tudi kmetov v deželski zbor zbrati. Nekatere bojo presvetli cesar k zboru poklicali, ti se imenujejo gospodi stališi (Stände), druge bode iz raznih stanov narod sam izbral in jih k zboru poslal, in ti se imenujejo poslaniki (Deputirte). Stališi in poslaniki v deželskem zboru zbrani se bojo za naprej od deželskih potreb pogovarjali, od narodnih želj se posvetovali in potem zakone in postave ustanovili — zato se reče, da imamo ustavo (Constitution). V zboru mora vsaki po svoji vesti pametno in serčno to govoriti in terjati, kar misli, da je vsi deželi, vsmu narodu k pridu. Kar se v zboru bode ustanovilo, to bode veljalo za vsn narod, za vse deželo, kakor hitro cesar zakon, to je postavo podpisaje. — Vsakemu človeku se tudi zdaj ne bode moglo vstrceti, — tudi zdaj, ko bodemo ustavo imeli, ne bodo nikomur pečeni gojobi v usta leteli, vendar bodo zakoni in postave z božjo pomočjo od toliko pametnih mož storjene boljje od uprejenjih, storjenih v pisarnicah od nekterih uradnikov po njih glavi in volji.

Taki deželski zbori se bodo v teh dneh zbrali v Ljubljani, v Celovcu, v Gradcu, v Zagrebu in tako dalje.

Kteri novi zakoni in postave se pak bodo ustanovili?

Natanjko se to še reči ne more. Kolikor sim jaz do zdaj zvedil, blizo vsi zbori sledeče stvari terjajo:

da bi se občine svobodno ustrojile (freie Gemeindeverfassung), to se pravi, da bode jeden izmed sosedov župan in da si sosedi sami izberejo dva prispeznika (tako se imenujeta, ker morata zaprositi vse po pravici ravnati), ktera bi z zupanam vse, kar občino zadene obskerbela, bi zbrala cesarski davek, in ga nesla, kamor sliši, namesto, da vsaki gospodar hodi k gospodsinu plačevat; občina bi sama svoje dohodke (Einkünfte) sprjemala, jih hranovala in spet upotrebila, brez da bi se druga gospoda v to mešala. Tako bi tudi pri cerkvah vse sami opravili; boljje bi gospodarili, ložeje bi svojo cerkev olepsali. Tako bi sosedščina, občina pri vsih rečeh, kar njo zadene, vse svobodno obracala, — kakor človek, kterimu se reče: svoj-bodi. Vsakega polječa bi bile sosednje (Gemeinde-Versammlung), v ktere bi vsaki sosed prišel. Župan in prispeznika bi rajtingo skazala in od vsih reči odgovarjala, kaj in kako sta postopala; vsi bi se pogovorili, kaj bi se dalo lepsi in koristni v sosedščini, v občini obnertiti. Vsakega tretjega leta bi se prispeznika na novo zbrala, ali pa spet ravno tista poterdila; ...

da bi se zakoni (postave) mogli ustanoviti in narediti samo v deželskim zboru, koder

Politično delovanje je začasno zamrlo

Bachov absolutizem do leta 1859: centralizem in absolutizem.

Onemogočeno politično delovanje

- Narodna gibanja preganjana, stroga **cenžura** tiska in govora,
- liberalno gospodarstvo – razvoj industrije, bančništva, obrti in gradnja železnic.

Napredek na šolskem in kulturnem področju:

- slovenski jezik učni predmet v gimnazijah,
- uradni listi v slovenskem jeziku,
- Društvo sv. Mohorja (Celovec) – najstarejša slovenska založba 1851.

